

In 2050 moeten alle woningen in Nederland van het gas af zijn. Dat is een van de doelstellingen in het Nederlandse Klimaatakkoord. Bij nieuwbouw wordt in principe al geen gasaansluiting meer aangelegd maar de grote uitdaging is natuurlijk de omschakeling van bestaande woningen naar aardgasvrij.

De Oranjewijk en het Doekwartier-West in Leiderdorp moeten op de schop in verband met de vervanging van de riolering en de gasleidingen. In combinatie met de plannen voor de Warmterotonde, een pijplijnnetwerk dat restwarmte uit het Rotterdamse havengebied via Leiderdorp naar Leiden moet gaan transporteren, gaf dat de aanzet om na te gaan denken over een alternatieve warmtevoorziening in de wijk. In 2018 is de gemeente gestart met een project om samen met de bewoners te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de stap naar een aardgasloze wijk in de komende jaren daadwerkelijk te zetten. Is er genoeg draagvlak voor de overstap naar een alternatieve warmtebron? Wat zijn die alternatieven, wat hebben die voor aanpassingen nodig in en buiten de huizen en wie gaat dat betalen?

In de serie 'Van het gas af' volgen het Leiderdorps Weekblad en Unity.NU via een reeks krantenrubrieken en minidocumentaires hoe de Oranjewijk op weg gaat naar een gasvrije toekomst. In deze veertiende aflevering staat een tegenvaller voor de gemeente centraal: vorige week werd bekend dat een subsidieaanvraag van 4,7 miljoen euro om een warmtenet in de wijk aan te leggen, niet gehonoreerd is. Wethouder Rik van Woudenberg en bewoner Maaïke Liem geven hun reactie op dit nieuws en gaan in op de vraag: 'hoe nu verder?'.

De bij deze aflevering behorende minidocumentaire van Unity.NU wordt uitgezonden op zaterdag 7 november om 18.00 uur op televisie via kanaal 40 (Ziggo) of 1412 (KPN, Tele2, XS4ALL) en wordt herhaald tot maandag 9 november 18.00 uur. De minidocu is ook te zien via de website www.unity.nu.

De serie 'Van het gas af' wordt mede mogelijk gemaakt door een subsidie van het Leids Mediafonds. Teksten en eindredactie: Corrie van der Laan, foto's: Johan Kranenburg, minidocumentaire: Marc Wonnink.

Plannen voor warmtenet Oranjewijk verdwijnen voorlopig in de ijskast

■ Gemeente krijgt geen rijkssubsidie om wijk van het gas af te halen

WETHOUDER ■ Het kwam als een ijskoude douche voor duurzaamheidswethouder Rik van Woudenberg (D66). Vrijdag 23 oktober hoorde hij dat minister Ollongren van Binnenlandse Zaken de Leiderdorpsse aanvraag voor een subsidie van 4,7 miljoen euro om een hoge temperatuur warmtenet in een deel van de Oranjewijk aan te leggen, heeft afgewezen. Dat warmtenet was cruciaal onderdeel van het project om in Leiderdorp ca. vierhonderdvijftig woningen van het gas af te krijgen. Zonder de subsidie lukt het niet om het financiële plaatje rond te krijgen. Dat betekent dat de plannen om de Oranjewijk als eerste Leiderdorpsse wijk aardgasvrij te maken in de ijskast gaan.

De subsidie was afgelopen voorjaar aangevraagd in het kader van de tweede ronde van het Programma Aardgasvrije Wijken. Natuurlijk wist Van Woudenberg dat de concurrentie om een portie uit de subsidiepot te krijgen groot was. In totaal 71 gemeenten hadden daarvoor een aanvraag ingediend en het was vooraf wel helder dat met de beschikbare 100 miljoen euro slechts een stuk of 20 daarvan gehonoreerd konden worden. Maar de wethouder had er alle vertrouwen in dat Leiderdorp bij de gelukkigen zou zitten. "We hadden een mooi projectvoorstel, waarin we de bewoners vanaf het begin af hebben meegenomen. Via de Werkgroep

Wethouder Rik van Woudenberg baalt dat Leiderdorp niet is uitverkoren voor een miljoenensubsidie uit de pot 'Programma Aardgasvrije Wijken'.

gaaft bij het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW). Doel is dat ver-

de manier waarop het project Oranjewijk tot nu toe is aangepakt. "Uw

ZUUR

Maar de belangrijkste reden dat Lei-

in de motivatie. Wat impliceert dat

Oranjewijk heeft de wijk een heel belangrijke inbreng gehad. Het participatietraject dat we hier hebben doorlopen, is een schoolvoorbeeld van hoe het moet. Andere gemeenten kunnen daar nog van leren."

PROEFTUINEN

En juist dat leren is waar het om

spreid door het land een aantal voorbeeldprojecten, proeftuinen genoemd, voor het aardgasvrij maken van wijken van start gaat. De zo opgedane ervaring wordt breed gedeeld zodat iedereen ervan kan profiteren. In de summierere motivatie bij de afwijzing, krijgt Leiderdorp wel degelijk waardering voor

participatie- en communicatieaanpak bevat een doordachte strategie om de wijk mee te krijgen in de warmtetransitie", staat in de eerste alinea. Meteen daarna komen de minpunten aan bod. Twee daarvan zijn: 'het plan is nog in de beginfase' en 'de technische kant is nog onvoldoende uitgewerkt'.

derdorp buiten de selectie viel, lijkt er één te zijn die Van Woudenberg totaal niet had zien aankomen: de keuze voor een hoge temperatuur warmtenet als alternatieve warmtevoorziening. In de eerste ronde van het PAW, waarbij 27 proeftuinen subsidiegeld kregen, waren de hoge temperatuur warmtenetten

met deze techniek al genoeg ervaring wordt opgedaan. "Dat blijkt ook als je kijkt naar de negentien projecten die wel zijn toegekend", zegt Van Woudenberg. "Dat zijn grotendeels projecten met een midden-of lagetemperatuur warmtenet of een andere innovatieve methode. Lees verder op P11

VERVOLG VAN Plo

Hogetemperatuur warmtenetten is een techniek waar in de eerste fase veel geld voor werd gegeven en nu dus blijkbaar niet. Ik had dat graag van tevoren geweten; we hebben heel veel energie in de aanvraag gestopt en zelfs adviesbureaus ingeschakeld. Dan is het wel zuur als blijkt dat hoge temperatuur warmtenetten in deze ronde nauwelijks aan bod komen."

RESTWARMTE

Eigenlijk had de wethouder verwacht dat het Leiderdorpse project een streepje voor zou hebben vanwege de beoogde warmtebron voor het warmtenet: restwarmte uit het Rotterdamse havengebied. Er zijn vergoedde plannen om die warmte via een nog aan te leggen Warmteronde naar deze regio te transporteren. Het tracé voor de pijplijn voor het hete water scheert langs de Oranjewijk. Een unieke gelegenheid om een lokaal buizen-netwerk erop aan te sluiten. En de

aanleg van het buizenstelsel voor het warmtenet in de wijk zou mooi gecombineerd kunnen worden met de aanstaande vervanging van de riolering.

Met de afwijzing van de subsidie-aanvraag wordt door dat plan een streep gezet. "Voor de gemeente is het gewoon te duur om een warmtenet aan te leggen", zegt Van Woudenberg beslist. De wijkbewoners zijn vorige week ingelicht. "Nu de subsidie niet aan ons is toegekend, is het overgaan op een alternatieve warmtevoorziening op dit moment niet haalbaar voor uw wijk", staat in een brief die ze op 27 oktober in de bus kregen.

WAT NU?

De grote vraag is natuurlijk: wat nu? In de brief aan de bewoners meldt de gemeente dat gestart wordt met het voorbereiden van de vervanging van de riolering in de wijk. Dat proces stond de afgelopen twee jaar op pauze omdat de gemeente eerst helder wilde hebben of, als de grond toch open gaat,

meteen een warmtenet aangelegd kon worden. Nu dat pad voorlopig dood loopt, worden gelijktijdig met de riolering de gasleidingen vernieuwd. Want ook die zijn hard aan vervanging toe.

ALLE OPTIES OPEN

Wel wordt het werk in de grond gepland met het oog op de toekomst waarin de aardgaskraan toch echt dicht gaat, vertelt Van Woudenberg. Daarbij wil hij alle opties open houden. "We gaan ervoor zorgen dat in de ondergrond ruimte is om eventueel alsnog een warmtenet aan te leggen. En we gaan kijken naar het elektriciteitsnet. Als elektriciteit belangrijk wordt als vervanging voor aardgas, moeten we daar op voorbereid zijn. Bovendien zie je nu al dat steeds meer mensen zonnepanelen plaatsen. Ook groeit de vraag naar laadpalen voor elektrische auto's. De kabels moeten dat in de toekomst wel aankunnen." Wat de nieuwe gasleidingen betreft: Van Woudenberg gaat ervan uit dat die ook geschikt zullen zijn om water-

stof door te transporteren.

VEEL GELEERD

Ruim twee jaar geleden, in september 2018, organiseerde de gemeente de eerste bewonersbijeenkomst waarin het voornemen om de Oranjewijk aardgasvrij te maken werd gelanceerd en toegelicht. Daarop volgde een intensief traject waarin samen met de Werkgroep Oranjewijk de weg naar een aardgasvrije toekomst voor de wijk uitgebreid is verkend en vervolgens uitgezet. Dat die weg nu voorlopig is versperd, betekent niet dat al het werk voor niets is geweest, benadrukt Van Woudenberg. "We hebben er als gemeente erg veel van geleerd. Niet alleen over de technische en financiële kanten van het gasvrij maken van een wijk maar ook over de participatie. Dat gaat met vallen en opstaan, het schuurt en botst soms. De lessen uit de afgelopen jaren kunnen we zeker in de toekomst gebruiken.

De wethouder hoopt dat de Werkgroep Oranjewijk gewoon door-

gaat. "Ik zou de werkgroep graag actief houden als gesprekspartner van de gemeente in de wijk. Binnenkort gaan we overleggen over wat onze nieuwe agenda wordt en hoe we de wijk verder kunnen verduurzamen."

WARMTEVISIE

Volgend jaar, in 2021, moeten alle gemeenten in Nederland een warmtevisie presenteren, waarin per wijk wordt beschreven wat de beste alternatieven voor aardgas zijn. Van Woudenberg verwacht dat voor de Oranjewijk een warmtenet nu steeds als beste en goedkoopste oplossing uit de bus zal komen. Zeker als de Warmteronde over enkele jaren aangelegd wordt. Maar de financiering blijft een struikelblok. "Je hebt het over een investering van tien- tot vijftienduizend euro per woning. De meeste bewoners kunnen dat niet betalen en de gemeente ook niet. Het zal op een gegeven moment duidelijk moeten worden hoe de landelijke regering dat gaat oplossen."

'We hebben nu wat meer ruimte en lucht om even verder te kijken'

BEWONER = Natuurlijk is het jammer dat Leiderdorp geen miljoenen subsidie van het rijk heeft gekregen om één van de landelijke proeftuinen te worden en een collectief warmtenet in de Oranjewijk aan te leggen. Maar het is zeker geen reden om de handdoek in de ring te gooien, vindt Oranjewijkbewoonster Maaïke Liem. "De opgave om van het gas af te gaan ligt er nog steeds. Laten we gewoon doorgaan met experimenteren en onderzoeken hoe we dat in deze wijk op de beste manier kunnen doen."

Voor de serie 'Van het gas af' spraken we al enkele malen met Liem, die vanaf het begin een kritisch volger is van het project Oranjewijk. Duurzaamheid staat bij haar hoog in het vaandel en het plan om de wijk gasvrij te maken juichte ze meteen toe. Maar ze had wel haar kanttekeningen bij de manier waarop Leiderdorp de warmtetransitie wilde aanpakken. Grootste pijnpunt was het voorstel om de wijk in de toekomst te gaan verwarmen met restwarmte uit het Rotterdamse havengebied, warmte die voor het overgrote deel wordt opgewekt door het verbranden van afval. In januari 2019 noemde ze het een 'perverse prikkel' om die warmte af te nemen; het belooft immers een hoge productie van het afvalverbrandingsbedrijf, wat lijnrecht ingaat tegen het streven naar juist minder restafval.

Ook als het gaat om betrokkenheid van de bewoners bij de warmtetransitie is er

ze pleitte er toen voor om vooral de tijd te nemen voor een weloverwogen besluit over de warmtetransitie in de wijk. "Duurzaamheid is belangrijk maar we moeten het ook op de goede manier aanpakken. En

niet alleen kijken hoe we de wijk zo snel mogelijk van het gas af krijgen, koste wat kost", zei ze toen.

Een uitspraak waar ze nu, ruim een jaar later, nog steeds volledig achter staat. Eigenlijk heeft ze ook het

idee dat Leiderdorp wat te hard van stapel is gelopen met de subsidie-aanvraag. "Ik had het gevoel dat er nog een aantal losse eindjes waren, dat we nog wat vragen niet helemaal goed beantwoord hadden. Ik

denk dat we er gewoon nog net niet ver genoeg voor waren."

De 'losse eindjes' hebben niet alleen te maken met de technische kant van de aanvraag, geeft ze aan, ook als het gaat om betrokkenheid van de bewoners bij de warmtetransitie is er nog een heleboel te winnen. Waar wethouder Rik van Woudenberg de burgerparticipatie noemt als een van de sterke punten van het Oranjewijk project (zie het artikel hiernaast) is Liem van mening dat juist daar nog extra stappen gezet moeten worden. "Je merkte dat er wat onrust was in de wijk, dat mensen nog geen goede grip hadden op wat precies de bedoeling was, dat ze niet wisten of ze wel achter de plannen voor een collectief warmtenet konden staan. Het is ook heel moeilijk om een beslissing te nemen als je nog niet alle informatie hebt."

'Er gebeurt zoveel, er zijn zoveel nieuwe technieken, theorieën en toepassingen'

Het zou goed zijn om nu rustig de tijd te nemen om te leren en te experimenteren in de wijk, vindt Liem. De bewoners moeten daarin zo goed mogelijk meegenomen worden zodat de rust en het positieve gevoel over de warmtetransitie weer terugkomt. Ja, er is de afgelopen twee jaar al heel veel onderzocht maar juist op het gebied van duurzaamheid gaan de ontwikkelingen snel. "Er gebeurt zoveel, er zijn zoveel nieuwe technieken, theorieën en toepassingen. Er zijn allerlei scenario's die we nog niet uitgedacht hebben omdat we gefocust waren op wat we op korte termijn konden realiseren. Nu hebben we

